

VERSLO EKONOMIKOS STUDIJŲ PROGRAMOS POREIKIO VERTINIMAS

Kristina Gideikienė

Lina Kušleikienė

Šiaulių valstybinė kolegija

Aušros al. 40, Šiauliai, Lietuva

El. p. k.gideikiene@gmail.com

Anotacija

Straipsnyje aptariamos verslo ekonomikos studijų programos paskirties sąsajos su Šiaulių valstybinės kolegijos misija, veiklos strategija, bei valstybės ir tarptautinėmis direktyvomis. Straipsnyje pateikiami pagrindiniai studijų sistemos elementai, bei jų tarpusavio ryšiai. Aptariama verslo ekonomikos studijų programos pasiūla ir verslo ekonomikos specialistų rengimas Lietuvoje, analizuojamas stojančiųjų skaičius. Pristatomi ir analizuojami verslo ekonomikos specialistų poreikio darbo rinkoje tyrimo duomenys. Duomenų analizės pagrindu formuluojamos išvados pagrindžiančios verslo ekonomistų ugdymo poreikį ir svarbą. Siekiant patenkinti darbo rinkos poreikius apsirūpinti verslo ekonomikos specialistais, aukštajai mokyklai teikiamos rekomendacijos plėsti studijų programų pasiūlą.

Reikšminiai žodžiai: ekonomika, verslas, kompetencijos, darbo rinka, studijų programa, aukštasis mokslas.

Ivadas

Vykstant Lietuvos ūkio ir ekonomikos pokyčiams, ypatingą dėmesį įgyja ūkio konkurencingumas. Vienas iš esminių jo konkurencingumo veiksnių yra žmogiškųjų išteklių kokybė, kurią užtikrinti padeda visų lygmenų švietimas, mokymas, specialistų parengimas darbo rinkai. Šiuolaikinė visuomenė ir verslo pasaulis kelia vis didesnius specialistų rengimo ir jų tobulinimo reikalavimus, susijusius su žinių ekonomika. Aukštosios mokyklos privalo nuolatos tobulėti ir siekti atitikti aukštus kriterijus, kurie leistų konkuruoti globalioje darbo rinkoje.

Temos aktualumas

Naujų studijų programų rengimą ir jau patvirtintų nuolatinį tobulinimą įtakoja spartūs ekonomikos, socialinio ir politinio gyvenimo pokyčiai, darbo rinkos raida, valstybės politika, skatinanti jaunimo įsidarbinimą, jų pasiruošimą integruotis į darbo rinką. Tokiu būdu keičiasi ugdymo sistemos prioritetai ir tikslai, pereinama nuo žinių įsigijimo prie sisteminio ir nuolatinio kompetencijų ugdymo.

Tyrimo tikslas: įvertinti Verslo ekonomikos studijų programos poreikį.

Tyrimo uždaviniai:

1. Nustatyti programos paskirties sąsajas su aukštosios mokyklos misija ir raidos strategija, bei valstybės ir tarptautinėmis direktyvomis.
2. Įvertinti verslo ekonomikos studijų programos pasiūlą Lietuvoje ir jos paklausą tarp stojančiųjų.
3. Ištirti verslo ekonomikos specialistų poreikį Šiaulių apskrities pramonės ir verslo organizacijose.

Tyrimo metodai

Literatūros šaltinių analizė, Šiaulių apskrities pramonės ir verslo organizacijų anketinė apklausa.

Siekiant išsiaiškinti verslo ekonomikos studijų programos dermę su nacionalinėmis ir tarptautinėmis direktyvomis analizuoti teisiniai ir strateginiai dokumentai. Lietuva įgyvendindama Europos Sąjungos raidos iki 2020 metų strategiją siekia šių svarbiausių strategijos tikslų – garantuoti užimtumo augimą, riboti skurdo lygį, mažinti socialinę atskirtį, užtikrinti investicijas į ekonomiką, grįstą modernaus mokslo pasiekimais ir aukštos kvalifikacijos specialistais. Vienas iš strategijos prioritetinių tikslų švietimo srityje – siekti, kad bent 40 procentų trisdešimtmečių kartos asmenų įgytų aukštąjį išsilavinimą. Ši strategija pagrindžia pažangų augimą (žinių, inovacijų, švietimo skatinimą), tvarų augimą (siekti mūsų ūkio konkurencingumo) ir integracinį augimą (didinti įvairių visuomenės sluoksnių dalyvavimą darbo rinkoje, skatinti įgyti įgūdžių, kovoti su skurdu) [Lithuania's position on the EU 2020 strategy. *The Ministry of the Economy of the Republic of Lithuania* [interaktyvus]. Vilnius, 14 January 2010].

Europos Vadovų Taryba 2000 metais patvirtino Lisabonos strategiją, kuri nustatė strateginį tikslą – per 10 metų Europos Sąjungą paversti „konkurencingiausia ir dinamiškiausia žinių pagrindu augančia ekonomika pasaulyje“, spartinant technologinę pažangą, kuriant žinių visuomenę, atliekant būtinas ekonomines reformas ir mažinant socialinę atskirtį [Investicijos į žinias ir inovacijas. Lisabonos strategija. OL C 256, 2007 10 27, p. 17.].

Viename iš pagrindinių dokumentų, kaip Lisabonos Konvencijos, iškeltų tikslų prasmė – spartesnis ES ekonomikos augimas, darbo vietų kūrimas, siekimas įsitvirtinti pasaulio rinkos lyderių gretose. Šio tikslo kertinis akmuo – žmogiškųjų išteklių tobulinimas ir valdymas, nes tik kūrybiški, laisvi ir profesine prasme tinkamai parengti žmonės yra pajėgūs įgyvendinti Lisabonos strategiją.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2005 m. birželio 20 d. priėmė nutarimą Nr. 670 „Dėl Lisabonos strategijos įgyvendinimo ir koordinavimo Lietuvoje“ (Žin., 2005, Nr. 78-2823). Lietuva yra nustačiusi tokius nacionalinius prioritetus, kurie bus įgyvendinami siekiant ekonominio augimo ir užimtumo didėjimo:

- makroekonomikos srityje – išlaikyti spartų ekonomikos augimą, makroekonominį stabilumą ir siekti visateisės narystės Ekonominėje ir pinigų sąjungoje;
- mikroekonomikos srityje – skatinti Lietuvos įmonių konkurencingumą;
- užimtumo srityje – skatinti užimtumą ir investicijas į žmogiškąjį kapitalą [Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. birželio 20 d. nutarimas Nr. 670 „Dėl Lisabonos strategijos įgyvendinimo ir koordinavimo Lietuvoje“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 78-2823].

Verslo ekonomikos studijų programos paskirties dermę su „Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaike strategija“ įrodo tai, kad verslo ekonomikos specialistai gali prisidėti prie strateginiame dokumente numatytų ekonomikos plėtros tikslų, prisidėti prie konkurencingos, dinamiškos, žiniomis grįstos ir darnios ekonomikos kūrimo bei plėtros, o aukštoji mokykla ugdytų socialiai aktyvią ir harmoningą asmenybę, plėtotų efektyvesnę ekonominių verslumo gebėjimų ugdymą ir aktyvesnę akademinės bendruomenės dalyvavimą sprendžiant ekonomines bei socialines problemas [Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 12 d. nutarimas Nr. 853 „Dėl Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaiškės strategijos“. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 60-2424].

Atsižvelgiant į Valstybės ilgalaiškės raidos strategijoje apibrėžtus žinių visuomenės, saugios visuomenės ir konkurencingos ekonomikos prioritetus, būtų užtikrinama švietimui tenkanti misija:

- 1) padėti asmeniui suvokti šiuolaikinį pasaulį, įgyti kultūrinę bei socialinę kompetenciją ir būti savarankišku, veikliu, atsakingu žmogumi, norinčiu ir gebančiu nuolat mokytis bei kurti savo ir bendruomenės gyvenimą;
- 2) padėti asmeniui įgyti profesinę kvalifikaciją, atitinkančią šiuolaikinį technologijų, kultūros bei asmeninių gebėjimų lygį, ir sudaryti sąlygas mokytis visą gyvenimą, siekti naujų kompetencijų ir kvalifikacijų, reikalingų jo profesinei karjerai ir gyvenimo įprasminimui;
- 3) užtikrinti darnią, žiniomis grįstą krašto ūkio, aplinkos ir kultūros plėtrą, vidinį ir tarptautinį ūkio konkurencingumą, nacionalinį saugumą ir demokratinės valstybės raidą ir taip stiprinti visuomenės kūrybines galias [Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. IX-1187 „Dėl Valstybės ilgalaiškės raidos strategijos“. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 113-5029].

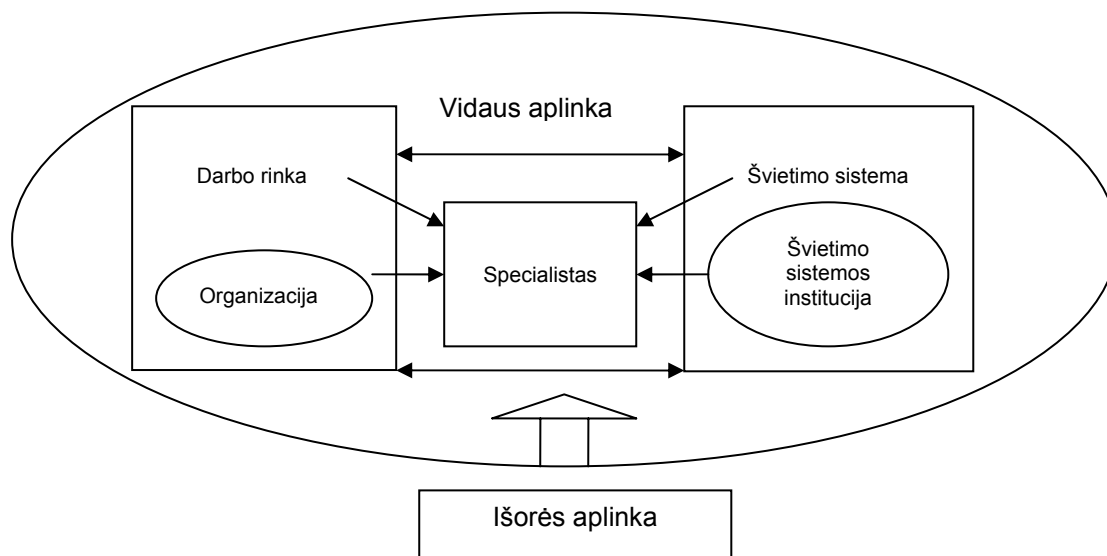
Minėtos strateginės kryptys, į kurias atsižvelgiama tiriant verslo ekonomikos studijų programos poreikį, atitinka ir Šiaulių regiono 2007-2013 m. plėtros strategijos prioritetus [Šiaulių regiono 2007-2013 m. plėtros planas. Šiaulių regiono plėtros tarybos 2007 m. birželio 7 d. sprendimas Nr. R-2]:

1. Šiaulių apskrities žmogiškųjų išteklių plėtros programą, kurios tikslas – socialinių procesų valdymo kompetencijų plėtotė ir mokymasis visą gyvenimą.
2. Šiaulių regiono ekonomikos augimo programą, kurios strateginis tikslas – skatinti ūkio augimą, kuris įmanomas didinant regiono konkurencingumą.

Tarptautinėse direktyvose, nacionalinių dokumentų nuostatose ir Šiaulių valstybinės kolegijos misijoje išskiriami panašaus turinio prioritetai, kurie pagrindžia verslo ekonomikos srities specialistų rengimą:

- sudaryti sąlygas įgyti mokslinę veiklą grindžiamą profesinio bakalauro laipsnį ir profesinę kvalifikaciją;
- rengti kvalifikuotus specialistus, ugdyti švietimui, kultūrai, žinioms imlią, kūrybingą, išsilavinusią, atsakingą, savarankišką ir verslią asmenybę;
- lanksčiai ir greitai reaguoti į darbo rinkos pokyčius [Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. balandžio 14 d. nutarimas Nr. 421 „Dėl Šiaulių kolegijos pertvarkymo“. *Valstybės žinios*. 2010, Nr. 46-2218.]

Straipsnyje verslo ekonomikos studijų programos poreikis vertinamas atsižvelgiant į jos subjektų ir objektų veiklos priklausomybę, bei aplinkos įtaką. Aukštojo mokslo ir verslo organizacijų bendradarbiavimo skatinimo politika šalyje vaidina svarbų vaidmenį siekiant suderinti darbo jėgos paklausą ir pasiūlą. Nagrinėjamoje temoje ypatingas dėmesys skiriamas ugdymo sistemai, darbo rinkos sistemai ir specialistui (žr. 1 pav.).

1 pav. Specialistų ugdymo sistema
Šaltinis: Sudaryta autorių

Pagrindiniai ugdymo sistemos objektai:

- Aukštosios mokyklos, kurios turi rengti ir koreguoti studijų programų pasiūlą;
- Darbo rinka, kuri turi koncentruotis į darbo išteklių strateginį planavimą;
- Stojantieji (specialistai), kurie turi įvertinti savo galimybes, išorinę aplinką, jos pokyčius, asmeninius poreikius projektuojant karjerą.

Verslo ir ekonomikos procesai reikalauja aukštos kompetencijos darbuotojų, kurie turi atitikti ir tenkinti ūkio subjektų (verslo įmonių ir kitų organizacijų) poreikius apsirūpinti reikiamos kvalifikacijos specialistais.

Analizuojant verslo ekonomikos studijų programos pasiūlą nustatyta, kad šiuo metu aukštojo išsilavinimo verslo ekonomikos studijų programos specialistai - rengiami keturiose Lietuvos aukštosiose mokyklose (www.aikos.lt) (žr. 1 lentelė).

1 lentelė

Verslo ekonomikos studijų programos pasiūla Lietuvoje

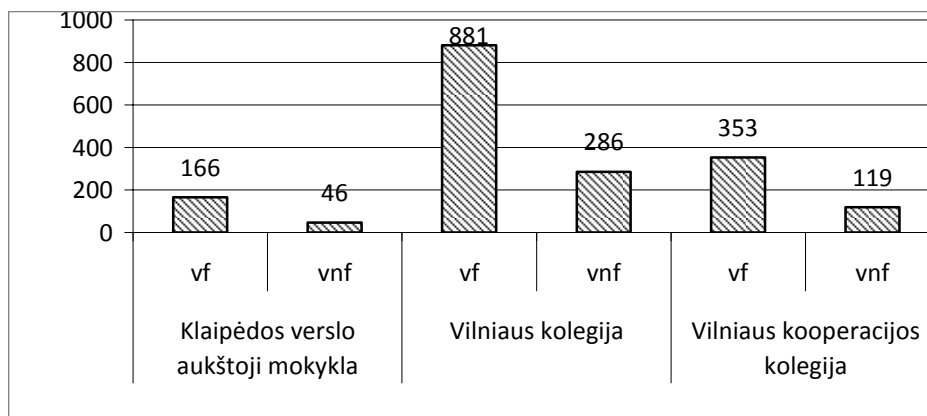
Eil. Nr.	Aukštosios mokyklos pavadinimas	Išduodamas baigimo dokumentas
1.	Klaipėdos verslo aukštoji mokykla, UAB	Profesinio bakalauro diplomas
2.	Vilniaus kolegija	Profesinio bakalauro diplomas
3.	Vilniaus universitetas	Magistro diplomas
4.	Vilniaus kooperacijos kolegija, VŠĮ	Profesinio bakalauro diplomas

Šaltinis: Sudaryta autorių, vadovaujantis www.aikos.lt

Straipsnyje detaliai analizuojamos kolegines studijas t. y. pirmos pakopos studijos, į kurias konkurso būdu priimami asmenys, turintys ne žemesnį kaip vidurinį išsilavinimą. Priimamų studentų skaičių pagal atskiras studijų programas kiekvienais metais tvirtina Švietimo ir mokslo ministerija. Pagal LR Mokslo ir studijų įstatymą (Žin., 2009, Nr. 54-2140) nuo 2009 metų taikoma nuolatinė ir ištęstinė studijų forma. Į kolegines studijas asmenys konkurso būdu yra priimami į valstybės finansuojamas vietas (toliau – vf) ir į sutinkančių mokėti visą studijų kainą vietas (toliau – vnf).

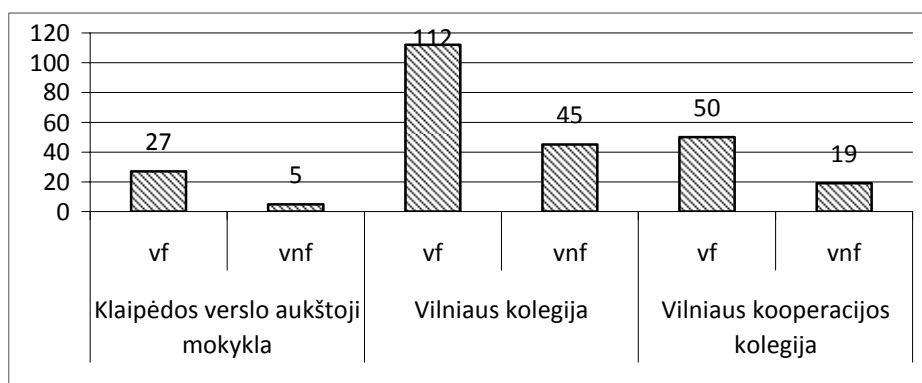
Priėmimas į Verslo ekonomikos studijų programą kolegines studijose pradėtas vykdyti 2010-2011 m. m. Analizuojamu laikotarpiu studentų atranka ir priėmimas į Verslo ekonomikos studijų programą buvo vykdomas pagal bendro studentų priėmimo sistemą, kurią administruoja LAMA BPO (Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacija bendrajam priėmimui organizuoti). Kiekvienas stojantysis vienodos formos prašyme galėjo nurodyti iki dvidešimt pageidavimų. Pageidavimai buvo nagrinėjami ir tenkinami prioriteto mažėjimo tvarka.

Vadovaujantis LAMA BPO duomenimis ir įvertinus priėmimo rezultatus nustatyta, kad Verslo ekonomikos studijų programą per pirmąjį ir papildomą priėmimo etapus rinkosi virš 1,8 tūkstančio stojančiųjų (žr. 2pav.).

2 pav. Stojančiųjų į Verslo ekonomikos studijų programą skaičius 2010-2011 m. m.
Šaltinis: Sudaryta autorių

Pirmu ir antru pageidavimu Verslo ekonomikos studijų programą rinkosi 258 stojantieji (žr. 3 pav.).

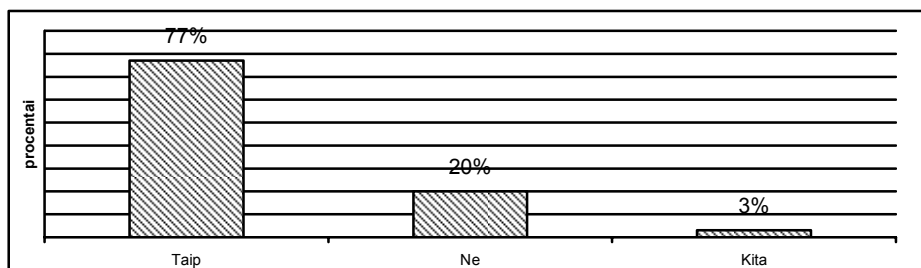

3 pav. Stojančiųjų į Verslo ekonomikos studijų programą skaičius 2010-2011 m. m. pagal pirmąjį ir antrąjį pageidavimą
Šaltinis: Sudaryta autorių

Valstybės finansuojamose studijų vietose apie 70 proc. stojančiųjų pageidavo studijuoti nuolatine studijų forma ir apie 30 proc. iššęstine studijų forma. Valstybės nefinansuojamas studijų vietas rinkosi apie 60 proc. stojančiųjų, pageidaujančių studijuoti nuolatine studijų forma ir 40 proc. iššęstine studijų forma.

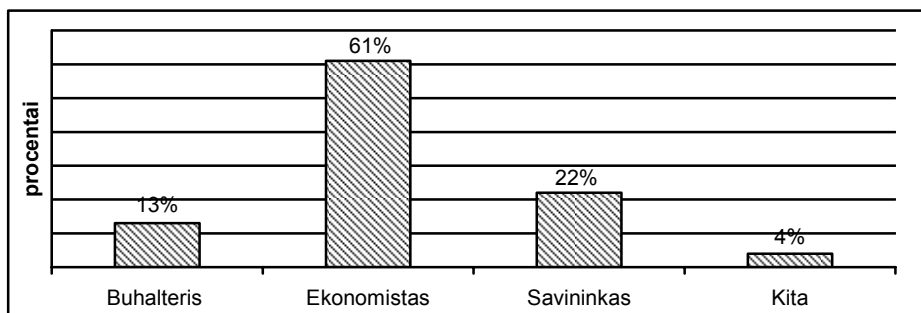
Siekiant išsiaiškinti darbo rinkos poreikius 2009 m. lapkričio ir gruodžio mėn. buvo atlikta Verslo ekonomikos specialisto poreikio analizė Šiaulių pramonės ir verslo organizacijose. *Apklauskos tikslas – surinkti informaciją, reikalingą verslo ekonomikos studijų programos poreikiui pagrįsti.* Tyrimo metu apklausta 151 pramonės ir verslo organizacija.

Tyrimu buvo siekiama įvertinti verslo ekonomikos specialistų poreikį Šiaulių pramonės ir verslo organizacijose. Tyrimo rezultatai parodė, kad 77 proc. apklausoje dalyvavusių respondentų - svarbu turėti specialistą, gebantį atlikti ūkio subjekto veiklos analizę ir vertinimą, gebantį prognozuoti ūkio subjekto veiklą, rengti veiklos strategiją ir kontroliuoti ūkio subjekto veiklą ir tik penktadaliui apklausoje dalyvavusių įmonių toks specialistas nėra reikalingas.

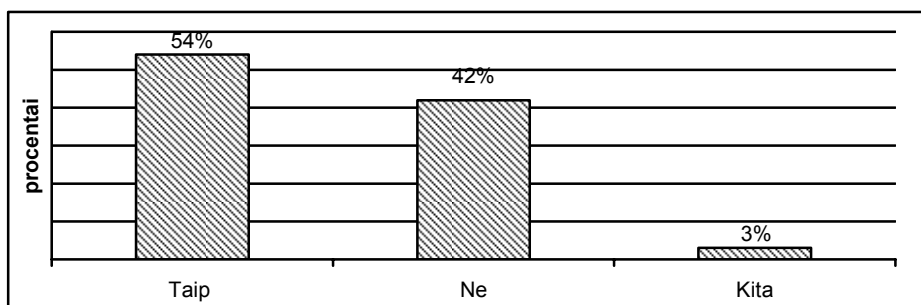
4 pav. Specialisto, gebančio atlikti ūkio subjekto veiklos analizę ir vertinimą, gebančio prognozuoti ūkio subjekto veiklą, rengti veiklos strategiją ir kontroliuoti ūkio subjekto veiklą, poreikis
Šaltinis: Sudaryta autorių

[vertinus respondentų nuomonę, nustatyta, kad 61 proc. apklausoje dalyvavusių įmonių sutiko, kad ekonomistas geriausiai gebėtų valdyti ekonominę informaciją ir organizuoti ūkinę veiklą. Penktadalis respondentų nurodė, kad šią funkciją geriausiai gebėtų atlikti įmonės savininkas, o 13 proc. apklaustųjų šią veiklą patiktėtų buhalteriai (žr. 5 pav.).

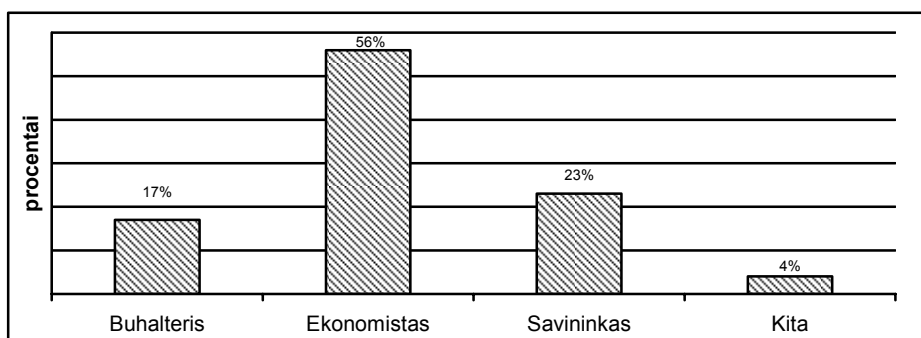
5 pav. Respondentų nuomonė dėl specialisto, geriausiai gebančio valdyti ekonominę informaciją ir organizuoti ūkinę veiklą
Šaltinis: Sudaryta autorių

Dauguma apklausoje dalyvavusių įmonių vadovų (54 proc.) teigė, jog įmonėse buvo tiriama ir vertinama ekonominė aplinka. Tyrimo metu nustatyta, jog šią funkciją įmonėse dažniausiai atliko buhalteriai (34 proc.), ekonomistai (33 proc.), savininkai (27 proc.) ir kiti darbuotojai (6 proc.). Tačiau nemaža dalis (42 proc.) įmonių aplinkos vertinimo neatlieka, nes neturi kvalifikuoto specialisto, galinčio vykdyti tokią veiklą (žr. 6 pav.).

6 pav. Respondentų atsakymai apie įmonėje atliekamą ekonominės aplinkos tyrimą ir vertinimą
Šaltinis: Sudaryta autorių

Siekiant išsiaiškinti „Kuris darbuotojas galėtų kvalifikuotai ne tik iširti, bet ir efektyviai prognozuoti įmonės ūkinę veiklą?“ nustatyta, kad kvalifikuotai tai galėtų atlikti ekonomistas (56 proc.), ne maža dalis (23 proc.) savininkas, 17 proc., jog buhalteris.

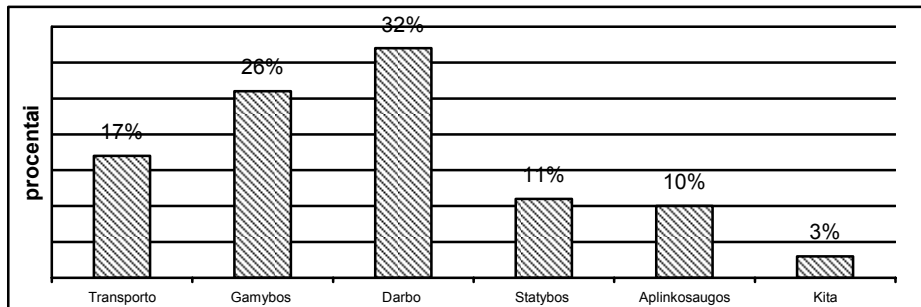
7 pav. Respondentų nuomonė dėl darbuotojo, galinčio kvalifikuotai ne tik iširti, bet ir efektyviai prognozuoti įmonės ūkinę veiklą
Šaltinis: Sudaryta autorių

Apibendrinus tyrimo rezultatus nustatyta, kad dauguma apklaustųjų labiausiai vertina šiuos verslo ekonomistų kvalifikacinius gebėjimus:

- planuoti, analizuoti, kontroliuoti turimų materialiujų, darbo ir finansinių išteklių naudojimą (79 proc.);
- taikyti LR įstatymus, tarptautinės teisės aktus, reglamentuojančius atitinkamą ūkiško subjekto veiklos sritį susijusią su veiklos planavimu, apskaita, analize, finansinės, investicinės veiklos vertinimu (78 proc.);

- tirti ir vertinti ekonominę verslo aplinką (75 proc.);
- sisteminti ir analizuoti tyrimų duomenis ir ekonominę informaciją, reikalingą valdymo sprendimams priimti (75 proc.);
- orientuotis pinigų ir kapitalo rinkose (71 proc.);
- rengti veiklos valdymo (vidinę) ir statistinę ataskaitas (70 proc.).

Respondentų nuomone, verslo ekonomistas studijų laikotarpiu turėtų įgyti specialių ekonominių žinių iš darbo (32 proc.), gamybos (26 proc.), transporto (17 proc.), statybos (11 proc.), aplinkosaugos (10 proc.) ir kitų sričių. Prie kitų sričių respondentai nurodo, jog ekonomistui reikia išmanyti paslaugų, draudimo, žemės ūkio sritis, įgyti pardavimų valdymo, kaštų apskaitos žinių (žr. 8 pav.).

8 pav. Respondentų nurodytos specialiosios ekonominės žinios, kurias turėtų įgyti verslo ekonomistas studijų laikotarpiu

Šaltinis: Sudaryta autorių

Vertinant bendruosius gebėjimus, kurie reikalingi sėkmingam verslo ekonomisto darbui, respondentų atsakymai pasiskirstė pakankamai tolygiai. Labiausiai respondentai vertina gebėjimą priimti sprendimus ir kompiuterinį raštingumą.

Dėl besikeičiančių rinkos sąlygų negalima tiksliai spręsti apie aukštosiose mokyklose rengiamų specialistų poreikio apimtį ir tendencijas, tiksliai prognozuoti ateityje reikalingų specialistų skaičių. Lietuvos Respublikinės darbo biržos ir Darbo ir Socialinių tyrimų instituto darbuotojų atliktų tyrimų duomenys rodo, kad aukštųjų mokyklų absolventai, palyginti su kitomis žmogiškųjų išteklių kategorijomis, geriausiai konkuruoja darbo rinkoje. Šiuo metu verslo ekonomikos specialistai yra paklausiausi darbo rinkoje (po vadybos, verslo ir viešojo administravimo) ir turi didžiausią galimybę įsidarbinti [Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. balandžio 14 d. nutarimas Nr. 421 „Dėl Šiaulių kolegijos pertvarkymo“. *Valstybės žinios*. 2010, Nr. 46-2218].

Neatsižvelgiant į tai, kad dėl ekonomikos nuosmukio šalyje įsidarbinimo galimybės sumažėjo visų studijų krypties absolventams, tačiau stojantieji vertindami savo galimybes rinktis studijų programą ypatingą dėmesį turėtų skirti sistemingam ir strateginiam (ateities) karjeros planavimui ir jos įgyvendinimui, nuolatiniam kompetencijų kėlimui ir mokymuisi visą gyvenimą. Reikia pastebėti, kad verslo ekonomisto kvalifikacijos poreikį pagrindžia Šiaulių pramonės ir verslo organizacijose atliktas tyrimas. Tyrimo metu nustatyta, kad darbdaviai priimtų verslo ekonomistą užimti finansų analitiko, verslo analitiko, pardavimų, pirkimų ir rinkos analitikų pareigas.

Išvados

1. Verslo ekonomikos studijų programos poreikį pagrindžia: politinė, ekonominė situacija šalyje, Lietuvos eurointegraciniai procesai ir bendrosios ES rinkos funkcionavimo sąlygos, teisiniai ir strateginiai dokumentai.

2. Stojančiųjų į Verslo ekonomikos studijų programą skaičius (2010-2011 m. m. 1,8 tūkst. stojančiųjų) ir Šiaulių apskrities pramonės ir verslo organizacijų atstovų poreikio tyrimo rezultatai (77 proc. apklausoje dalyvavusių įmonių vadovų teigia, jog jiems svarbu turėti ekonomistą, gebantį atlikti ūkio subjekto veiklos analizę ir vertinimą) patvirtina Verslo ekonomikos studijų programos reikalingumą.

3. Orientuojantis į studijų kokybės gerinimą ir siekiant garantuoti kokybišką išsilavinimą atitinkantį darbo rinkos poreikius, Šiaulių valstybinei kolegijai rekomenduojama plėsti studijų programą pasiūlę, atsižvelgiant į rengiamų specialistų atitikimą darbo rinkos kokybiniais ir kiekybiniais poreikiams regione; mokslo ir praktikos atstovų bendradarbiavimo plėtojimą ir rengti verslo ekonomikos studijų programą.

ASSESSMENT OF THE NEED FOR THE STUDY PROGRAMME OF BUSINESS ECONOMICS

The article deals with the links between the purpose of the study programme of Business Economics and the mission, strategy of Šiauliai State College and public and international guidelines. The main elements of the study system and their interconnections are presented in the article. The supply of the study programme of Business Economics and training of the specialists in Business Economics in Lithuania are discussed, the number of entrants is analysed. The data of the research of the need for the specialists in Business Economics in the labour market is presented and analysed. The conclusions formulated on the basis of the data analysis substantiate the need and significance for educating business economists. In order to meet the demands of the labour market for specialists in business economics, it is recommended to higher school to expand the supply of study programmes.

Key words: economics, business, competencies, labour market, study programme, higher education.

Literatūra:

1. Daujotis V., Gruževskis B., Okunevičiūtė Neverauskienė L., Pocius A., Rudzkis R. ir kiti. (2008). *Specialistų poreikio prognozės Lietuvoje*. // Nacionalinės plėtros institutas, Švietimo ir mokslo ministerija. Vilnius.
2. *Investicijos į žinias ir inovacijas. Lisabonos strategija*. OL C 256, 2007 10 27, p. 17. Prieiga per internetą: http://www.eesc.europa.eu/lisbon_strategy/eesc_documents/index_en.asp. [Žiūrėta: 2010 09-05].
3. Lithuania's position on the EU 2020 strategy. *The Ministry of the Economy of the Republic of Lithuania* [interaktyvus]. Vilnius, 14 January 2010 [žiūrėta 2010-09-20]. <<http://www.ukmin.lt/lisabona/UserFiles/File/LT%20Position%20EU%202020.doc>>.
4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. birželio 20 d. nutarimas Nr. 670 „Dėl Lisabonos strategijos įgyvendinimo ir koordinavimo Lietuvoje“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 78-2823.
5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 12 d. nutarimas Nr. 853 „Dėl Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikės strategijos“. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 60-2424.
6. Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. IX-1187 „Dėl Valstybės ilgalaikės raidos strategijos“. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 113-5029.
7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. balandžio 14 d. nutarimas Nr. 421 „Dėl Šiaulių kolegijos pertvarkymo“. *Valstybės žinios*. 2010, Nr. 46-2218.
8. Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymas. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 54-2140.
9. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. spalio 8 d. įsakymas Nr. ISAK-1970/A1-279 „Dėl Profesinio rengimo standartų patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2007, Nr. 107-4383.
10. Šiaulių regiono 2007-2013 m. plėtros planas. Šiaulių regiono plėtros tarybos 2007 m. birželio 7 d. sprendimas Nr. R-2.

Įteikta: 2010 m. spalio 7 d.

Priimta publikuoti: 2010 m. gruodžio 2 d.